

Bazı Değişkenler Açısından Evlilik Uyumunun İncelenmesi ve Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Tutumunun Evlilik Uyumuna Etkisi

Investigation of Marital Adjustment in Terms of Some Variables and the Effect of Gender Role Attitude on Marital Adjustment

Beraat AKPINAR*
Mehmet KIRLIOĞLU**

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, bazı değişkenler açısından evlilik uyumunun incelenmesi ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların evlilik uyumuna etkisini belirlemektir. Araştırmanın katılımcıları Konya ilinde yaşayan ve en az bir yıldan bu yana evli bulunan çiftlerden oluşmaktadır. Bu kapsamda toplamda 245 evli çifte ulaşılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda katılımcılara “Kişisel Bilgi Formu”, “Evlilikte Uyum Ölçeği” ve “Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Tutum Ölçeği” den oluşan bir anket uygulanmıştır. Bazı değişkenlere göre evlilik uyumunun farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koyabilmek amacıyla t testi ve tek yönlü varyans analizleri yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda eğitim durumu, çocuk sayısı, evlenme biçimi, evlilik yaşı ve gelire göre evlilik uyumunun farklılaştığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte eşitlikçi cinsiyet rolünün evlilik uyumunun tekil yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre önerilerde bulunulmuştur.

ANAHTAR KELİMELELER

Evlilik, Uyum, Evlilik Uyumu, Eşitlikçi Tutum.

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate marital adjustment in terms of some variables and to determine the effect of attitudes on gender roles on marital adjustment. Participants of the study consisted of couples who have been married in Konya for at least one year. In this context, 245 married couples were reached. For the purpose of the study, a questionnaire consisting of “Personal Information Form”, “Marital Adjustment Scale”-and “Gender Roles Attitude Scale” was applied to the participants. In order to determine whether marital adjustment differs according to some variables, t-test and one-way analysis of variance were performed. As a result of the analysis, it was found that marital adjustment differed according to educational background, number of children, marriage type, age of marriage and income. However, the egalitarian role of gender was found to be the singular predictor of marital adjustment. Suggestions were made according to the results of the research.

KEYWORDS

Marriage, Adjusment, Marital Adjusment, Egalitarian Attitude.

Makale Geliş Tarihi / Submission Date	Makale Kabul Tarihi / Date of Acceptance
24.12.2019	27.11.2020
Atf	Akpınar, B. ve Kırlioğlu, M. (2020). Bazı Değişkenler Açısından Evlilik Uyumunun İncelenmesi ve Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Tutumunun Evlilik Uyumuna Etkisi. <i>Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi</i> , 23 (2), 736-746.

* Arş. Gör., Mersin Üniversitesi, İçel Sağlık Yüksekokulu, Sosyal Hizmetler Bölümü, beraatakpınar@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3057-733X

** Dr Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, kirlioglumehmet@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0130-0841

GİRİŞ

İnsanlar yalnız yaşamaya değil, toplum içerisinde etkileşim içinde olmaya göre kurgulanmış varlıklardır. Karşı cinsle kurulan ilişkilerinde de diğer insanlarla olan ilişkilerindeki gibi gereksinimleri vardır (Çaplı, 1992). Kadın-erkek ilişkileri toplumsal yaşamın hemen her alanında ayrılmaz bir bütündür. Bu ilişkiler, sosyal ve kültürel çevreden etkilenir ve her toplumda bu ilişkileri düzenleyen kurumlar bulunmaktadır (Howard, 1989). Bu ilişkilerden biri de evlilik ilişkisidir ve insan hayatındaki önemli yol ayrımından biridir. Örneğin Mavili (2015)'ye göre bu kurum semavi dinlerin bildirdiği Âdem ve Havva'dan oluşan ilk prototip evliliği oluşturmuş ve temsil etmiştir. Bu ilişki şüphesiz toplumsal içeriklidir. Evlilik, tarihsel süreçte günümüzden dört bin yıl önceye kadar dayanan insanın kurduğu eski bir kültürel kurumdur. Kültürel olaylar gibi zaman içerisinde gelişen, değişen, farklı biçimler alabilen, kadın-erkek birlikteliği ile gerçekleşen, en küçük toplumsal birim olarak ifade edilebilir. Birçok ülkede evlilik kurumu toplumun temeli olarak kabul görmüş, devletler tarafından önem atfedilen, korunan ve desteklenen bir yaşam biçimi olarak ele alınmıştır. Öyle ki ütopyalarda bile bu kurumun önemi vurgulanmış, kurumun korunması gerektiği ifade edilmiştir. Çünkü toplumun en küçük sistemi olan bu kurumun güçlülüğü ölçüsünde toplumun da güçlü ve sağlıklı olacağı düşünülmektedir. Öte yandan bu kurumun zayıflaması, diğer bir deyişle uyumsuz, doyumsuz evlilikler de boşanmaları arttırabileceği ve evlilik kurumunda bir çözülmeye sebebiyet verebileceği tahmin edilmektedir.

Evlilik durağan (statik) değildir, ilişkinin başlangıcından itibaren sürekli olarak pek çok değişim geçiren bir olgudur (Wilson ve McLaughlin, 2002). Alanyazında birçok aile yaşam döngüsü olmakla birlikte (Güngörmüş Özkardeş, 2015) literatürde yaygın olarak kullanılan ve 8 evreden oluşan aile yaşam döngüsü ele alınmıştır (Rollins ve Feldman, 1970).

Birinci evre, evlilik dönemi ile başlayan başlangıç evresidir. Bu evrenin bitişi ilk çocuğun doğumu olarak kabul edilir. Bekârlık gibi tekil bir yaşantıdan sonra rol ve sorumluluklarda çift rollerine geçiş belirginleşir. Yeni roller çiftin birbiriyle, kendi anne babalarına ek olarak farklı çiftler ve bütünsel olarak toplumla olan etkileşimlerine etki eder. Evlilik, var olan rol ve sorumlulukların bir kısmını sonlandırırken bazılarının devamını sağlar. Ayrıca yeni rollerin oluşumunu sağlar. Evrenin işlevi, birlikte yaşama kültürünü geliştirmek ve doyurucu bir cinsel yaşamdır. Evrede yaşanabilecek sorunlar ise yaşam koşulları, ekonomik durum, cinsel yaşam, uyumsuzluk ve ana-baba müdahalesi olarak sıralanabilir.

İkinci evre, doğum ile birlikte anılan evredir. Bu evrenin başlangıcı hamileliktir. İlk çocuğun hayata gelişiyle resmi olarak evre başlar. Artık çiftler karı-kocalıktan ana babalığa terfi etmişlerdir. Çocuğun doğumu bir takım dengeler bozulabilir. Yaşanan değişim ile birlikte yaşanan iki temel duygu kızgınlık ve kıskançlıktır. Örneğin Le Masters'ın araştırmasında çiftlerin %83'ünün ilk çocuğun doğumu sonrasında yoğun bir şekilde bunaldığını ortaya koymuştur. Knox (2007) çalışmasında ebeveyn rolüne ilişkin olarak uyumsuzlukların sebeplerini ortaya koymuştur. Bunlar arasında gebelik ile ilişkili olumsuz düşünceler, ebeveyn rolünü gerçekleştirmeye ilişkin yetersizlik ve deneyim eksikliği, çocuğun doğumu ile gelen rollerin farklılaşmasına uyum sağlayamama yer almaktadır (Zastrow ve Ashman, 2014). İnsanlar, hamilelik, evlat edinme veya üvey anne-babalık vasıtasıyla anne-baba olurken, bir dengesizlikle karşı karşıya kalır ve bu yeni duruma uyum sağlamaları gerekir. Anne babalar bir yandan bebekleriyle kuvvetli bir bağlanma geliştirmek, diğer yandan ise eşleri ve arkadaşlarıyla aralarında mevcut bulunan kuvvetli ilişkilerini de devam ettirmek isterler ve muhtemelen işlerine de devam ederler. Anne baba kendisine, bu yeni aile üyesinin kendi yaşamını nasıl değiştireceğini sorar. Bir bebek, eşlerin yaşamına yeni kısıtlamalar koyar ve artık istediği zaman dışarı çıkamazlar ya da lüks şeyler için her zaman kolayca para bulamayabilirler (Santrock, 2014). Wilson ve McLaughlin (2002)'e göre bir çift çocuk sahibi olma konusunda ne kadar hevesli olursa olsun, çocuk sahibi olmak bir ilişkinin dengesini çarpıcı bir biçimde etkileyebilir. Zira kadının hamileliği ve yeni bir bebeğin doğumu çoğunlukla çiftin cinsel yaşamına bir değişiklik getirir. Hatta bir süre cinsel yaşam tamamen durabilir. Crawford ve Huston (1993) çalışmalarında çocuğun doğumundan sonraki aktivitelerin daha çok kadının tercihine göre şekillendiğini ve erkeklerin kendi istediği şeyleri yapabilmek için artık daha az fırsatının olduğunu tespit etmişlerdir.

Üçüncü evre, ilk çocuğun 3-6 arasında olduğu okul öncesi dönemi kapsamaktadır. İkinci çocuk doğmuş ve onunla ilgili sorunlar da başlamış olabilir. Bu dönemin sorumlulukları, eşler arasındaki yakın ilişki sürerken, kalabalıklaşan aile için yer, ekonomik imkân bulmak ve çocukları büyütmektir.

Dördüncü evre, ilk çocuğun okula gittiği okul dönemini kapsamaktadır. İlgili evrede görülen değişimlerden biri de annenin yeniden işe başlamasıdır. Çalışan, işlerini seven anneler, çocuklarına daha doğru davranmakta buna karşılık çalışan ve işlerini sevmeyen anneler çocukları ile daha az ilgilenmekte, bununla bağlantılı olarak da çocuklar anneye kızgın olabilmektedir. Benzer durum çalışmayan anneler için de mümkündür, çünkü

çalışmadıkları için kendilerini özgürlüğü kısıtlanmış hissediyorlarsa çocuklar da bu durumdan olumsuz etkilenebilir.

Beşinci evre, büyük çocuğun ergenlik dönemine girdiği dönemi kapsamaktadır. Aile mali açıdan oldukça denge kazanmış olup çoğunlukla büyüklük sınırlarına da erişmiş ve bütün aile üyeleri aynı çatı altında yaşamaktadır. Bu evrenin temel konuları, çocukların eğitimi, meslekleri ve eş seçimi üzerine odaklanır, çocuklarda cinsel eğilimler ve hareketlilik git gide artar, sigara, alkol hatta uyuşturucu kullanma kaygıları baş gösterebilir. Bu problemler ailede bunalıma ve kuşak çatışmalarına sebebiyet verebilir.

Altıncı evre, “fırlatma merkezi” evresidir. Yetiştirilen, hayata hazır hale gelen gençler yuvadan uçacakları bu evreye bu şekilde bir isim verilmiştir. İlk çocuk yuvadan ayrılmıştır, son çocuksa yuvadan ayrılmaya hazırlanıyordur. Bu döneme değin anne ilgisini ailesi üzerine odaklaştırmışsa stresli ve zor bir dönemdir. Çocukların yuvadan uçması anneler için önemli rol değişimleri demektir ki, bu bir gereklilik halini alır. Üstelik bu durum genellikle annenin menopoz problemleri döneminde yaşanır. “Boş yuva (empty nest)” olgusu ile bu dönemde karşılaşılan durumdur ve boş yuva ile birlikte kadınlar için bunalımlı zamanlar başlayabilir.

Yedinci evre, son çocuğun aileden ayrılışıyla ortaya çıkan evredir. Bu dönemdeki en belirgin problem, çiftlerin yaşlanan ana babalarına bakmaları, daha sonra da onların ölümünün yarattığı duyguların (yas gibi) üstesinden gelme sorunu ve ana babaların büyükanne ve büyükbaba olmalarıyla yaşanan rol değişimi gelmektedir.

Sekizinci evre, yaşlanma evresidir. Emeklilikle eşlerden birinin ölümüne kadar olan evreyi kapsar. Emeklilik ve dolayısıyla ortaya çıkan boş zamanın değerlendirilmesi bu dönemin sorunlarından. Mali imkânların daralması yaşam doyumunda da düşüşe neden olmaktadır. Ek olarak sağlık problemleri de bu sorunlara eşlik edebilir.

1. ARAŞTIRMANIN GEREKÇESİ VE ÖNEMİ

Evlilik konusunda çokça irdelenen evlilik uyumu kavramı, basit tanımıyla bir evliliğin istekli olunan ve istekli olunmayan özelliklerin dengeye ulaşmasıdır (Tutarel-Kışlak, 1999). Evliliğe uyum sağlama konusunda birbiri ile açık iletişimi yakalayabilmiş, problemleri beraber çözmeye çalışan, karar alma konusunda ortak hareket edebilen çiftlerin uyumlu bir evliliğe sahip olabilecekleri ifade edilmektedir (Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002). Bununla birlikte evlilik kavramının, aile kurma olgusunun karmaşık olması sebebiyle evlilik uyumu da hayli karmaşıktır (Tutarel-Kışlak, 1999). İnsanoğlu genellikle çeşitli rollere, çevresel koşullara uyum sağlar ve hayatın seyri boyunca iyi oluşu, mutluluğu, şahsında, sosyal yaşantısında, ekonomik durumunda ve evlilik hayatında arar ve bunlar için çaba gösterir. Evlilik uyumu evliliğin ilk günlerinde ciddi önem atfedilen bir durum olmasına rağmen hayat boyu süren bir durumdur (Goel ve diğ., 2013). Uyumlu bir evlilik bireyleri hem beden hem de ruhen etkileyebilmektedir. Daha stres daha az yıpranma anlamına gelmektedir. Uyumsuzluk söz konusu olursa stres düzeyinin artmasıyla bireyde bir takım tahribatlara neden olabileceği belirtilmektedir. Bunlar arasında tansiyon gibi fiziksel, depresyon gibi psikolojik sorunlar yer almaktadır (Santrock, 2014). Örneğin Yeşiltepe (2011) öğretmenlerle yürüttüğü çalışmada, evlilik uyumunun psikolojik iyi oluş puanlarını anlamlı bir şekilde yordadığını tespit etmiştir.

İnsanın kurduğu yapılar gibi, evliliğin de zamanla işlevselliğini yitiren yönleri vardır (Özügürlü, 1999). Araştırmalar, sosyal (demografik) faktörlerin, ilişkinin ilk dönemlerindeki uyumsuzluğa daha fazla etkisi olabildiğini ortaya koymaktadır (Wilson ve McLaughlin, 2002). Eşler, yukarıda bahsedilen aile yaşam döngüsü evrelerindeki farklı durumlara sürekli uyum sağlamak zorundadırlar. Eşlerin uyumunu kolaylaştıran etmenler arasında öncelik stres düzeyi önemli yer kaplamaktadır. Stres düzeyinin ardından ise evliliğe ilişkin tahammüldür. Bu noktada uyum süreçleri ile ilgili deneyimler evliliğe sağlamlık katacağı gibi bireylerin evlilik ile ilgili algılarını da olumlu bir şekilde etkileyebilecektir (Karney ve Bradbury, 1995).

Anderson’a (1983) göre evlilik uyumu, öncelikle eşlerin eşitlikçi bir tutuma sahip olması ile ilişkilidir. İkinci olarak ise fiktörel ve tinsel yakınlık ile ilişkilidir. Evlilik uyumu, evlilik yaşantısına ilişkin memnuniyeti ve beklentilerin karşılanma durumu olarak isimlendirilmekte ve evlilikte mutluluğun artması ve çatışmanın azalmasıyla beraber gelişmektedir. Toplumsal cinsiyet kavramı daha karmaşıktır. Toplumsal cinsiyet kadın veya erkek olmaya eşlik eden toplumsal ve psikolojik niteliklere gönderme yapar. McCammon ve Knox (2007)’a göre, tipik olarak kadın toplumsal cinsiyetine eşlik eden nitelikler nazik, duygusal, işbirliğine yatkın olmayı içerir; tipik olarak erkek toplumsal cinsiyetine eşlik eden nitelikler saldırgan, ussal ve rekabetçi olmayı içerir (Zastrow ve Ashman, 2014). Erkek rolleri sıklıkla erkeklerin baskın, güçlü, saldırgan olmaları ve kadınları kontrol etmeleri gerektiği şeklinde beklentiler içermektedir. Birçok geleneksel maskülen tanımlamalarına göre “gerçek erkek” tanımlamasında erkekler kadınları zihin ve duygulara göre değil fiziksel özelliklerine göre değerlendirmekte, uyumsuz iletişim ve ilişkilere nadiren ilgi duymakta ve yaşamın birçok boyutunda ve çalışma hayatında kadınları erkeklere eşit kabul etmemektedir. Dolayısıyla geleneksel erkek rolü

erkekleri kadınları küçümsemesini, onlara karşı kaba olmalarını ve kadınlarla eşitlikçi ilişkileri reddetmelerini teşvik etmekte ve erkeklerin duygusal zekâ (EQ) alanının aktif kullanılmamasını teşvik etmektedir (Santrock, 2014). Bu noktada da toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum ve davranışlar devreye girmektedir.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, bazı değişkenler açısından evlilik uyumunun incelenmesi ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların evlilik uyumuna etkisini belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda belirlenen alt amaçlar aşağıda sıralanmaktadır.

- Katılımcıların eğitim durumuna göre evlilik uyum puanları farklılaşmakta mıdır?
- Katılımcıların çalışma durumlarına göre evlilik uyum puanları farklılaşmakta mıdır?
- Katılımcıların evlilik sürelerine göre evlilik uyum puanları farklılaşmakta mıdır?
- Katılımcıların evlilik biçimlerine göre evlilik uyum puanları farklılaşmakta mıdır?
- Katılımcıların sahip oldukları çocuk sayısına göre evlilik uyum puanları farklılaşmakta mıdır?
- Katılımcıların evlilik yaşına göre evlilik uyum puanları farklılaşmakta mıdır?
- Katılımcıların gelirine göre evlilik uyum puanları farklılaşmakta mıdır?
- Katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları evlilik uyumu puanlarını etkilemekte midir?

3. YÖNTEM

3.1. Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Araştırmada “ulaşılabilir evren” modeli (Büyüköztürk ve ark., 2013) tercih edilmiştir. Buna göre araştırma verileri araştırmacı tarafından üniversite, adliye, sosyal hizmet kuruluşları gibi kamu kuruluşlarında çalışan kişiler ve bu kişilerin yakınlarındaki çiftlerden toplanmıştır. İstatistiksel hesaplamalarda çalışmanın gücü 0,90 iken önemlilik düzeyi 0,05, etki büyüklüğü orta düzey (0,10) bağımsız değişken 11 ve bir sürekli değişkene ilişkin belirleyicinin belirlenmesi için gerekli minimum örneklem büyüklüğü 230 çift kabul edilmiştir (Cohen ve diğ., 2003). Ancak araştırma kapsamında belirlenen sayının üstüne çıkılarak 245 evli çift ulaşılmıştır.

Tablo 1: Katılımcılara ilişkin bilgiler

Cinsiyet	n	%	Evlilik süresi	n	%
Kadın	245	50,0	1-5 yıl	158	32,2
Erkek	245	50,0	6-15 yıl	113	23,1
Eğitim durumu	n	%	16-25 yıl	97	19,8
İlkokul	69	14,1	26-35 yıl	122	24,9
Ortaokul	44	9,0	Evlilik biçimi	n	%
Lise	94	19,2	Severek/flört ederek	237	48,4
Önlisans	40	8,2	Görücü usulü/isteyerek	253	6
Lisans	160	32,7	Çocuk sayısı	n	%
Lisansüstü	83	16,9	Çocuğu olmayan	98	20,1
Çalışma durumu	n	%	1 çocuk	111	22,5
Çalışıyor	348	71	2 çocuk	187	38,3
Çalışmıyor	142	29	3 ve üzeri	94	19,1
Evlilik yaşı	n	%	Gelir (TL)	n	%
15-19	66	13,5	0-2000	95	19,6
20-24	221	45,1	2001-3500	154	31,4
25-29	167	34,1	3501-5000	112	22,9
30 ve üzeri	36	7,3	5001 ve üzeri	129	26,3

Araştırmaya katılan kadın (245) ve erkeklerin (245) sayısının birbirine eşit olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaklaşık yarısının (%49,6) lisans ve üstü eğitim aldığı bununla birlikte çalışan bireylerin oranının (%71) yüksek olduğu, evlilik yaşının 20-24 yaş aralığında yoğunlaştığı görülmektedir. Katılımcıların (%32,2) evlilik sürelerinin 1-5 yıl arasında yoğunlaştığı, evlilik biçimlerinin birbirlerine yakın olduğu ancak görücü usulü evlenenlerin sayısının daha fazla olduğu, katılımcıların çocuk sayılarının 2’de yoğunlaştığı (%38,3) ve gelir düzeylerinin 2001-3500 TL aralığında yoğunlaştığı (%31,4) görülmektedir.

3.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, Kişisel Bilgi Formu, Evlilikte Uyum Ölçeği (EUÖ) ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Locke ve Wallace (1959) tarafından evliliğin niteliğini ölçme amacıyla geliştirilen EUÖ'nün geçerlik ve güvenilirlik çalışması, çift olmayan 118 evli kadın ve 118 evli erkekten oluşan örneklem grubuyla yapılmıştır. EUÖ 15 maddeden oluşmakta ve ölçek puanları uyumsuzluktan uyuma doğru artmaktadır. Ölçek tüm dünyada ilgili araştırmalarda yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Tutarel-Kışlak (1999) tarafından Türkçe'ye uyarlanan ölçeğin iki yarım güvenilirliği 0,67 iken iç tutarlılık sayısı 0,80'dir. Bununla birlikte ölçeğin kesme puanı 43,5'dir. Diğer bir ifade ile ölçekten 43,5'in üzerinde puan alan bir katılımcının evliliği uyumlu olarak değerlendirilmekte, eğer katılımcı bu puanın altında bir puan almışsa evliliği uyumsuz olarak saptanmaktadır. Bu araştırmada iç tutarlılık sayısı 0,87 olarak hesaplanmıştır.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumunu ölçebilmek amacıyla geliştirilmiştir. Yapılan birçok çalışmada ölçeğin farklı katılımcı grupları için de güvenilir ve geçerli olduğu görülmüştür. Ölçek 38 madde ve 5 boyut (geleneksel cinsiyet rolü, eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü) olarak yapılandırılmıştır. Ölçeğin toplam iç güvenilirlik katsayısı 0,92 olarak bulunmuştur. Elde edilen bulgularla ölçeğin toplumsal cinsiyet rolleri tutumunu ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu görülmüştür (Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011). Bu araştırmada iç tutarlılık sayısı 0,87 olarak hesaplanmıştır.

3.3. Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin değerlendirilmesi için SPSS paket programı aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Öncelik verilerin normallik varsayımını karşılayıp karşılamadığına bakılmıştır. Normallik varsayımı için skewness ve kurtosis değerlerinin -1,5 ile +1,5 arasında olması kabul edilmiştir. Buna göre ikili grupların analizlerinde bağımsız örneklemelerde t testi, ikiden fazla gruplarda ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. İki den fazla gruplarda farklılığın kaynağını bulmak içinse varyansların homojenliğine bakılmış ve buna göre Tukey ve Games Howell testleri tercih edilmiştir. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve evlilik uyumu arasındaki ilişki için de korelasyon ve regresyon analizleri yapılmıştır.

4. BULGULAR

Tablo 2. Katılımcıların eğitim durumlarına göre evlilik uyumu puanları

Eğitim Durumu	n	x±ss	F	P	Fark
1- İlkokul	69	44,66±8,27	3,650	0,003*	2<5 2<6
2- Ortaokul	44	41,04±10,71			
3- Lise	94	43,10±7,91			
4- Önlisans	40	45,22±7,71			
5- Lisans	160	45,43±7,67			
6- Lisansüstü	83	45,85±8,09			

*p<0,05

Tablo 2'de katılımcıların eğitim durumlarına göre evlilik uyum puanlarının analiz edildiği tek yönlü varyans analizi sonuçları yer almaktadır. Katılımcıların eğitime durumlarına göre evlilik uyum puanları anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Farklılığın hangi değişkenler arasında olduğunu bulmak için Tukey testi yapılmış ve Lisansüstü ve lisans mezunu katılımcıların evlilik uyumu puanları, ortaokul mezunu olan çiftlerin puanlarından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur.

Tablo 3. Katılımcıların çalışma durumuna göre evlilik uyumu puanları

	N	x±ss	t	p
Çalışmıyor	142	43,70±7,96	-0,945	0,345
Çalışıyor	348	44,48±8,44		

*p>0,05

Tablo 3'de katılımcıların çalışma durumuna göre evlilik uyum puanlarının analiz edildiği t testi sonuçları yer almaktadır. Katılımcıların çalışma durumuna göre evlilik uyum puanları farklılaşmamaktadır.

Tablo 4. Katılımcıların evlilik sürelerine göre evlilik uyumu puanları

Evlilik süresi	n	x ± ss	F	p	Fark
1) 1-5 yıl	158	45,98±7,77	5,019	0,002*	4<1
2) 6-15 yıl	113	43,90±8,21			
3) 16-25 yıl	97	44,46±8,06			
4) 26-35 yıl	122	42,18±8,81			

*p<0,05

Tablo 4’de katılımcıların evlilik sürelerine göre evlilik uyumu puanlarının analiz edildiği tek yönlü varyans analizi sonuçlarına yer verilmiştir. Katılımcıların evlilik sürelerine göre evlilik uyumu puanları farklılaşmaktadır. Buna göre 1-5 yılları arasında evli olanların evlilik uyumu puanları 26-35 yılları arasında evli olanların puanlarından anlamlı bir şekilde yüksektir.

Tablo 5. Katılımcıların evlilik biçimine göre evlilik uyumu puanları

Evlilik biçimi	n	x±ss	t	p
Severek/flört ederek	237	45,03±8,97	2,016	0,044*
Görücü usulü/isteyerek	253	43,52±7,56		

*p<0,05

Tablo 5’de katılımcıların evlilik biçimlerine göre evlilik uyumu puanlarının analiz edildiği t testi sonuçlarına yer verilmiştir. Katılımcıların evlilik biçimine göre evlilik uyumu puanları anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Buna göre görücü usulü/isteyerek biçiminde evlenenlerin puan ortalamaları severek/flört ederek evlenenlerin puan ortalamalarından anlamlı bir şekilde yüksektir.

Tablo 6. Katılımcıların çocuk sayısına göre evlilik uyumu puanları

Çocuk sayısı	n	x±ss	F	p	Fark
0) Çocuğu olmayan	98	46,58±7,46	4,159	0,006*	2<0 3<0
1) 1 çocuğu olan	111	44,40±7,96			
2) 2 çocuğu olan	187	43,74±8,86			
3) 3 ve üzeri çocuğu olan	94	42,56±7,98			

*p<0,05

Tablo 6’da katılımcıların çocuk sayısına göre evlilik uyumu puanlarının analiz edildiği tek yönlü varyans analizi sonuçlarına yer verilmiştir. Katılımcıların çocuk sayısına göre evlilik uyum puanları anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Buna göre çocuğu olmayan katılımcıların evlilik uyumu puanları, 2 ile 3 ve üzeri çocuğu olanların evlilik uyumu puanlarından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur.

Tablo 7. Katılımcıların evlilik yaşına göre evlilik uyumu puanları

Evlilik yaşı	n	x±ss	F	p	Fark
1) 15-19	66	42,69±7,57	4,396	0,005*	1<3 2<3
2) 20-24	221	43,27±8,90			
3) 25-29	167	45,76±7,88			
4)30 ve üzeri	36	46,19±6,19			

*p<0,05

Tablo 7’de katılımcıların evlilik yaşına göre evlilik uyumu puanlarının analiz edildiği tek yönlü varyans analizi sonuçlarına yer verilmiştir. Katılımcıların evlilik yaşına göre evlilik uyum puanları anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Buna göre evlilik yaşı 25-29 yaşları arasında olanların evlilik uyumu puanları, 15-19 ve 20-24 yaşları arasında olanların evlilik uyumu puanlarından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur.

Tablo 8. Katılımcıların gelirine göre evlilik uyumu puanları

Gelir (TL)	n	x±ss	F	p	Fark
1) 0-2000	95	42,74±7,47	4,535	0,004*	1<4 2<4
2) 2001-3500	154	43,24±8,68			
3) 3501-5000	112	44,59±9,33			
4) 5001 ve üzeri	129	46,28±7,03			

*p<0,05

Tablo 8’de katılımcıların gelirine göre evlilik uyumu puanlarının analiz edildiği tek yönlü varyans analizi sonuçlarına yer verilmiştir. Katılımcıların gelirine göre evlilik uyum puanları anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Buna göre geliri 5001 TL ve üzeri olanların evlilik uyum puanları, 0-2000 ve 2001-3500 TL olanların evlilik uyumu puanlarından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur.

Tablo 12. Katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının evlilik uyumu puanlarına etkisi

	B	SH	β	t	p
Sabit	36,923	2,665		13,853	0,000
Erkek Cinsiyet Rolü	-0,018	0,107	-0,010	-0,170	0,865
Geleneksel Cinsiyet Rolü	0,109	0,091	0,082	1,192	0,234
Evlilikte Cinsiyet Rolü	0,006	0,111	0,004	0,56	0,956
Kadın Cinsiyet Rolü	-,0120	0,074	-0,099	-1,624	0,105
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	0,239	0,083	0,158	2,880	0,004

R=0,166; R²=0,028; p<0,05; n=490; F=2,712

Tablo 12’de toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların evlilik uyumunu anlamlı seviyede yordadığı görülmektedir (F=2,712; p<0,05). Diğer bir ifade ile %99 güven aralığı ile regresyon katsayısının sıfırdan farklı olduğu ve bulunan regresyon katsayısının istatistiksel açıdan önemli olduğu söylenebilir. Analiz sonucuna göre TCRTÖ’nün eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunun (t=3,279, p<0,01) tekil yordayıcı etkilerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür. Modele göre eşitlikçi cinsiyet rolünden alınan puanlar 1 birim arttığında evlilik uyumundan alınan puanların ortalama 0,239 birim arttığı görülmektedir. TCRTÖ’nün diğer alt boyutlarının tekil yordayıcı etkilerinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür (p>0,05). Bu çerçevede eşitlikçi cinsiyet rolünün evlilik uyumu üzerinde olumlu bir etkisi olduğu söylenebilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmanın amacı, bazı değişkenler açısından evlilik uyumunun incelenmesi ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların evlilik uyumuna etkisini belirlemektir. Buna göre yapılan analizler sonucunda evlilik uyumunun eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaştığı bulunmuştur. Lisans ve lisansüstü eğitim almış katılımcıların evlilik uyumu puan ortalamalarının ortaokul düzeyinde eğitim almış katılımcıların puan ortalamalarına göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Alanyazında, eğitim düzeyi arttıkça evlilik uyumunun da arttığı görülmüştür (Fışiloğlu, 1992; Yıldırım, 1992; Blum ve Mehrabian, 1999; Yaşın ve diğ., 2002; Güçlü Ergin, 2008; Şendil ve Korkut, 2008; Erişti, 2010; Çelik ve Tümkaya, 2012). Örneğin Çakır (2008)’ın araştırmasında lise mezunu olan bireylerin evlilik uyumları okuryazar olan bireylere göre yüksek bulunmuştur. Yıldız (2012) da lisans-lisansüstü eğitim düzeyindeki katılımcıların okuryazar-ilkokul düzeyindeki katılımcılara göre ve ortaokul-lise düzeyindeki katılımcıların da okuryazar-ilkokul düzeyindeki katılımcılara göre evlilik uyumlarını anlamlı düzeyde daha yüksek bulmuştur. Şendil ve Korkut (2008)’un araştırmasında ise katılımcıların çift tatmini ve duygu ifadesi düzeylerinin ilkokul düzeyindekilere göre ortaokul düzeyindeki katılımcılarda daha yüksek olduğu görülmüştür. Diğer taraftan Kublay (2013)’ın araştırmasında ise evlilik uyumunun eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Hoelter (2009)’e göre düşük eğitim düzeyi, evlilik uyumsuzluğunun bir neticesi olarak boşanmanın sebeplerindedir (Santrock, 2014). Eğitim düzeyinin artışı beraberinde eşin de eğitim düzeyinin artması, problem çözme becerilerinin artması, kendine güven, iletişim sorunlarının azalması, gelirin artması, aile içi şiddetin azalması gibi birçok faktöre etki edebileceğinden evlilik uyumunu olumlu olarak etkileyen bir değişken olmakta ve dolayısıyla hem birey hem de aile açısından eğitimin önemi dikkat çekmektedir.

Çalışan ve çalışmayan bireylerin evlilik uyumları arasında bir farklılaşma olmadığı bulunmuştur. Bu bulgu Kahveci (2016) ve Özaydınlık (2014)’ın çalışmalar ile benzerlik göstermektedir. Diğer taraftan Tüfekçi-Hoşgör (2013)’ün araştırmasında çalışan ve çalışmayan gruplar arasındaki anlamlı farklılıkta çalışan grupların evlilik uyumu daha yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların evlilik uyumları evlilik süresine göre incelendiğinde 1-5 yıldır evli olan grupla 26-35 yıldır evli olan grup arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Söz konusunu farkın da 1-5 yıldır evli olanlar lehine olduğu görülmüştür. Araştırmanın bu bulgusu Özaydınlık (2014)’ın çalışmasıyla benzerdir. Buna ek olarak Kublay (2013)’ın araştırmasında evlilik süresine göre evlilik uyumunun farklılaştığı 26-35 yıl aralığına kadar olan gruplarda evlilik süresi arttıkça evlilik uyumunun düştüğü; 26-35 yıl aralığında ise uyumun yeniden arttığı görülmüştür. Bununla birlikte 0-5 yıl evli olan bireylerin 6-15 ve 16-25 yıl evli olan bireylere göre evlilik uyumları daha yüksek olduğu bulunmuştur. Özmen-Süataç (2010) da araştırmasındaki tüm gruplarda evliliğin ilerleyen yıllarında uyumun düştüğünü bulmuştur. Diğer taraftan Uşaklı (2010)’nın araştırmasında evlilik süresinin artmasıyla evlilik uyumunun arttığı görülmüştür. Alanyazında bu araştırma sonuçlarına ek olarak farklı bulgulara ulaşmak da mümkündür. Şendil ve Korkut (2008) araştırmasında evlilik süresinin çift uyumunu yordayıcı bir etkiye sahip olmadığını bulmuştur. Evliliğin ilk yıllarında bireylerin, birbirlerine ilgi duyup zaman ayırması, birbirlerini daha çekici algılamaları (Tucker ve O’Grady, 1991), bu yıllarda ebeveyn

olmanın sorumluluk ve zorluklarının olmayışı evlilik uyumuna pozitif bir etki etmiş olabileceği düşünülmektedir.

Evlenme biçimine göre evlilik uyumu değişkeninde gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olduğu ve bu farkın “severek/flört ederek” evlenen katılımcılar lehine olduğu görülmüştür. Şendil ve Korkut (2008) görücü usulü biçiminde evlenen katılımcıların anlaşarak evlenenlere göre toplam çift uyumu, çift birlikteliği, çift tatmini ve duygu ifadesi puanlarının daha düşük olduğunu bulmuştur. Flört ederek evlenen çiftlerin görücü usulü evlenenlere göre daha olumlu iletişimde oldukları, evlenme biçimine göre eşlerin evlilik ilişkisinden duydukları memnuniyetin farklılaştığı, ailelerinin kararı neticesinde evlenen çiftlerin kendi kararları ile evlenmiş eşlere göre daha fazla çatışma yaşadıklarını gösteren araştırma sonuçları da vardır (Yıldırım 1992; Taştan, 1996; Hortaçsu 2007; Güçlü Ergin, 2008). Özmen-Süataç (2010)’ın araştırmasında da evlilik biçiminin evlilik uyumu üzerinde belirleyici bir faktör olduğu ve flört ederek evlenen grupların evlilik uyumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Alanyazında daha farklı sonuçlar görmek de mümkündür. Demiray (2006)’ın araştırmasında evlenme biçiminin evlilik uyumuna göre anlamlı olarak farklılaşmadığı ancak flört ederek evlenenlerin çift uyum ölçeğinin “bağlılık” ve “mutluluk” alt boyutlarında diğer evlenme biçimlerine göre anlamlı olarak daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Evlilik öncesi eşlerin birbirlerini tanımaları, aşk ve sevgi duygularıyla evliliğe karar vermelerinin evlilik uyumunu arttırdığı düşünülmektedir (Demiray, 2006). Bakırcıoğlu (2006)’na göre flört evliliğinde, evliliğin nasıl sürdürüleceğini gelenekler yerine, eşlerin kendileri belirler. Bu evlilikte bütün gayret, birlikte gelişmek ve mutluluğu yaşamak için verilir, birtakım kurallar üzerine değil, evlilik karşılıklı sevgi ve güven üzerine oturduğundan bu evliliklerin uyumunun daha yüksek olması daha olasıdır. Evlilik biçimine göre evlilik uyumunun değişmesi ve bu farklılığın flört edenler lehine olması çiftlerin flört süresince birbirini tanıma, anlama, uyum sağlama gibi durumları olumlu etkilemiş olabilir. Öte yandan geleneksel evlenme biçimlerinden olan görücü usulü evlenmede evlilik uyumunun düşük çıkması bireylerin bazı durumlarda söz hakkının, rızasının aile bireylerinin sözsüz/sözlü baskısıyla ikinci planda kalması sebebiyle olabilir.

Bu araştırmada evlilik uyumu çocuk sayısı değişkenine göre irdelendiğinde hiç çocuğu olmayan grubun 2 çocuğu ve 3 çocuğu olan gruplara göre evlilik uyumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgu alanyazındaki bazı sonuçlarla da aynı doğrultudadır (Burgess ve ark., 1998; Şener ve Terzioğlu, 2002; Twenge ve ark., 2003; Ödemiş, 2008; Aktaş, 2009). Örneğin Kublay (2013) çocuk sayısının evlilik uyumuna anlamlı düzeyde etki ettiğini bulmuştur. Söz konusu araştırmada 4 çocuğa sahip olan katılımcıların dışındaki tüm bireylerde çocuk sayısı arttıkça evlilik uyumunun düştüğü; 4 çocuğa sahip olan katılımcılarda ise evlilik uyumunda yeniden bir artış olduğu görülmüştür. Bununla birlikte çocuk sahibi olmayan bireylerin 1, 2 ve 3 çocuğu olan katılımcılara göre evlilik uyumları daha yüksek bulunmuştur. Şendil ve Korkut (2008) evlilik çatışmasının artması ile çocuk sayısının artmasının çift uyumundaki düşüşün yordanmasına anlamlı katkıları olduğunu belirlemiştir. Benzer şekilde Çakmak-Tolan (2015)’ın araştırmasında çocuk sahibi olmayan ya da 1 çocuğu olan evli katılımcıların, 2 çocuklu evli katılımcılara göre evlilik uyumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Ancak ilgili alanyazındaki bazı çalışmalarda bu bulgunun aksi yönündedir (Denga, 1982; Çakır, 2008; Çınar, 2008; Güçlü-Ergin, 2008). Diğer bir deyişle çocuk sayısının artması evlilik uyumunu olumlu yönde etkilemektedir. Çocuk yetiştirmek ve ergen bir bireyle yaşamak evlilik doyumunu ve aralarındaki yüksek korelasyon sebebiyle evlilik uyumunu belirgin olarak düşürebileceği ve bu dönemin evliliğin kritik dönemleri olarak anıldığı belirtilmektedir (Öztekin, 2012). Çocuk sayısının artışıyla, evlilik uyumunun düşmesi, çiftler arasındaki cinsel hayatı olumsuz etkileyebilir çocuklara harcanan zaman ve enerjinin eşler arasındaki iletişimin, paylaşımın azalmasına da sebep olabilir (Wilson ve McLaughlin, 2002). Üstelik ailenin genişlemesi, çocukların büyümesiyle harcamaların artması da evlilik uyumunu olumsuz etkileyebilir.

Elde edilen bulgulara göre evliliğini 25-29 ve 20-24 yaş aralığında yapan grubun evlilik uyumu puanı, evliliğini 15-19 yaş aralığında yapan gruba göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgu alanyazında da örtüşmektedir. Örneğin Güçlü-Ergin’in (2008) çalışmasında boşanma sürecindeki kadınların evlenme yaşları arttıkça evlilik uyumları da arttığı görülmüştür. Bu bulguyu destekleyen (Kalmijn ve ark., 2004) araştırmada evlenme yaşı düştükçe bireylerin eş tercihlerinde hata yapma olasılığının artması, ailelerin evliliğe daha çok müdahil olması, yaşın düşüşüyle maddi olanakların azalması gibi faktörler ifade edilmektedir. Bireyler ailelerinin tercihini kabul ediyor ve bu durumu yaşıyor olabilir. Bu da erken yaştaki evlilik uyumunda azalmaya sebep oluyor olabilir. Hoelter (2009) genç yaşta evliliği evlilik uyumuna yönelik bir risk olarak değerlendirmektedir (Santrock, 2014). Bir diğer olasılıksa bireylerin kendini tanımadan bir başkasıyla aynı çatı altında yaşamının zorluğuyla muhatap olması olabilir. Ülkemizde erken yaşta yapılan evlilikler genellikle kırsal bölgelerde ve/ya da demokratik tutumun olmadığı ailelerde görülmektedir. Bu sebeple kimi zaman evlenenin rızası ikinci planda tutulmakta ya da evlenecek kişiye söz hakkı tanınmayabilmektedir.

Gelir durumu değişkeni evlilik uyumuna göre değerlendirildiğinde gruplar arasındaki farkın anlamlı olduğu 5001 TL ve üzeri gelire sahip olan grubun 0-2000 TL ve 2000-3500 TL grubuna göre daha yüksek evlilik uyumuna sahip olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle gelirin artışı söz konusu gruplar nezdinde evlilik uyumuna olumlu olarak yansımıştır. Bu bulgu Yıldırım (1992)'ın bulgusuyla benzerlik göstermektedir. Çalışmada aylık gelir düzeyi yükselen bireylerin evlilik uyumlarının da yükseldiği görülmüştür. Yine Hoşgör (2013)'ün araştırma bulgusu da ekonomik düzeyin artışıyla EUÖ'den alınan puanın arttığı yönündedir. Erişti (2010) de ekonomik durumlarını kötü olarak değerlendiren bireylerin, evlilik yaşantılarını da kötü olduğunu belirtmiştir. Şendil ve Korkut (2008)'un araştırmasında ekonomik durumu düşük olan katılımcıların toplam çift uyumu ve çift birlikteliği puanları ekonomik durumu iyi olanlardan düşük bulunmuştur. Alanyazında bu bulguları destekler nitelikte bulgular görmek de mümkündür (Rogers ve DeBoer, 2001; Şener ve Terzioğlu, 2002; Bir-Aktürk, 2006). Aktaş (2009) ve Çakmak-Tolan (2015) ise gelir durumuna göre evlilik uyumunun değişmediğini bulmuşlardır. Alanyazındaki farklı bulgular gelire göre evlilik uyumunun farklılaşmasına ilişkin farklı sonuçlar içermektedir. Bu çalışmada ise evlilik uyumunu pozitif yönde farklılaştıran gelir, bireylerin evlilik uyumlarının artmasına olanak sağlamıştır. Hoelter (2009) düşük gelirin evlilikte uyumsuzluğa sebebiyet veren bir boşanma riski olarak değerlendirmektedir (Santrock, 2014). Gelirin artışıyla evlilik uyumunun artışı evlilikten alınan doyum, yaşam doyumunu olumlu yönde etkileyip sosyal olanakları arttırmış, maddi zorlukların yarattığı stresi azaltmış olabilir.

TCRTÖ'nün alt boyutlarıyla EUÖ arasında yapılan korelasyon ve regresyon analizlerine göre TCRTÖ'nün eşitlikçi tutum alt boyutuyla anlamlı ve yordayıcı bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgu alanyazındaki bulgularla da örtüşmektedir. Levinson ve Levinson (1996), araştırmasında evliliklerindeki iş bölümünün eşitlikçilikten çok geleneksele doğru değişmesi başta geleneksel olmayan kadın eşlerin evlilikteki mutluluğunun azalmasına sebebiyet verdiğini saptamıştır. Bowen ve Orthner (1983) araştırmasında eşlerden birinin eşitlikçi tutumda olmamasının evlilik kalitesini anlamlı olarak düşürdüğünü bulmuştur. Zammichieli ve diğerlerine (1988) göre birçok araştırma eşitlikçi tutuma sahip çiftlerin geleneksel çiftlere göre daha yüksek evlilik doyumlarını desteklediğini ve ev işleriyle ilgili sorumluluklardaki eşitliğin evlilik ilişkisine ışık tuttuğunu ifade etmiştir. Bir başka çalışmada da evlilikteki uyumsuzluğunun bir yansıması olarak değerlendirilen eşe karşı şiddetin eşitlikçi tutuma sahip erkek eşler tarafından "minör" sayıda rapor edildiği bulunmuştur. Buna karşılık eşitlikçi tutumda olmayan erkek eşlerin eşlerine karşı şiddetin yüksek olduğu bulunmuştur (Crossman ve ark., 1990). Yüksel ve Dağ (2013) ve Mickelson ve arkadaşlarının (2006) araştırmalarında da eşitlikçi tutuma sahip bireylerin evlilik uyumlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bireylerin eşitlikçi bir tutum sergilemesinin evlilik uyumuna pozitif etki etmesi kadının erkeğe, erkeğin kadına karşı tutumlarında demokratik ve empati odaklı yaklaşmasını sağlayabilir, ev işlerinde, iş hayatında ve sosyal hayatta bireylerin özgürlük alanına müdahale etmeyen aksine destek olan bir tutum içerisinde olmak uyumlu bir birlikteliğe imkân sağlayabileceği düşünülmektedir.

Araştırma sonuçları ile bağlantılı olarak aşağıdaki öneriler sunulmaktadır:

- Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların evlilik ilişkisini nasıl etkilediğine ilişkin nitel araştırmalar yapılabilir.
- Erken yaşta yapılmış evliliklerde uyumun düşük olduğu görüldüğünden, bireylerin erken yaşta evlenmesi teşvik edilmemelidir.
- Araştırmada eğitim düzeyi düşük olanların eğitim düzeyi yüksek olanlara göre evlilik uyumlarının yüksek olduğundan bireylerin yüksek eğitim almaları teşvik edilmelidir.
- Eşitlikçi tutumun evde ve okulda öğretilen ve teşvik edilen bir tutum olması evlilik ilişkilerine pozitif etki edecektir. Bu sebeple bireylerin eşitlikçi tutumlarla yetiştirilmesi evlilik yaşantısına pozitif etki edecektir.
- Evliliğini 25-29 yaş aralığında yapan bireylerin evlilik uyumları daha yüksek olduğu olduğundan bu yaş aralığında evlenmek evlilik uyumu açısından pozitif bir etken olacaktır.
- Flört ederek evlenen bireylerin evlilik uyumlarının daha yüksek olduğu olduğundan bu evlenme biçiminin tercih edilmesi evlilik uyumuna olumlu etki edebilir.

KAYNAKLAR

- Aktaş, S. (2009). Eşlerden Birinin Kaygı Düzeyi ile Evlilik Uyumunu Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Anderson, S.A., Russell, C.S., Schumm, W.R. (1983). Perceived marital quality and family life-cycle categories: A further analysis. *Journal of Marriage and Family*, 45, 127-139.
- Bakırcıoğlu, R. (2006). Ansiklopedik Psikoloji Sözlüğü. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bir-Aktürk, E. (2006). Marital satisfaction in Turkish remarried families: Comparison among marital status, effect of stepchildren and Contributing Factors (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Blum, J. S. Mehrabian, A. (1999). Personality And Temperament Correlates Of Marital Satisfaction. *Journal Of Personality*, 67(1), 93-125.
- Bowen, G. L., Orthner, D. K. (1983). Sex-role congruency and marital quality. *Journal of Marriage and the Family*, 223-230.
- Büyüköztürk, Ş. (2013). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi
- Çakır, S. (2008). Evli Bireylerin Evlilik Uyumlarının Ana-Babalarına Bağlanma Düzeyleri ve Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çakmak-Tolan, Ö. (2015). Evlilik Uyumunun Kişilik Özellikleri İlişkiye Dair İnançlar Ve Çatışma Çözüm Stilleri Bağlamında Yordanması (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Çaplı, O. (1992). Evlenmeye hazır mısınız? Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Çelik, M. (2006). Evlilik Doyum Ölçeği Geliştirme Çabası (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Çelik, M., Tümkaya, S. (2012). Öğretim Elemanlarının Evlilik Uyumunu Ve Yaşam Doyumlarının İş Değişkenleri İle İlişkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 223-238.
- Çınar, L. (2008). Evlilik Doyumu: Cinsiyet Rollerine Ve Yardım Arama Tutumu (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Cohen, J., Cohen, P., West, S., G., Aiken L., S. (2003). *Applied Multiple Regression/Correlation Analysis for The Behavioral Sciences*, Routledge.
- Crossman, R., K., Stith, S., M., Bender, M., M. (1990). Sex role egalitarianism and marital violence. *Sex Roles*, 22, 293-304.
- Demiray, Ö. (2006). Evlilikte Uyumun Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Denga, D., I. (1982). Childlessness And Marital Adjustment In Northern Nigeria. *Journal of Marriage and Family*, 44, 799-802.
- Erişti, A. (2010). Bağlanma Stilleri, Kişilik Özellikleri Ve Evlilik Uyumunu Arasındaki İlişki (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Esin, N. (2014). Örneklemeye. Erdoğan S, Nahcivan N, Esin N, (Ed.) içinde, Hemşirelikte Araştırma (s. 166-192) İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi.
- Fışlıoğlu, H. (1992). Lisansüstü Öğrencilerin Evlilik Uyumlarının Karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 7, 16-23.
- Goel, S., Narang, D.K., Koradia, K. (2013). Marital Adjustment And Mental Health Among Bank Employees And Doctors During Middle Age In Delhi. *International Journal of Scientific and Research Publications*, 3, 1-8.
- Güçlü Ergin, N., (2008). Evli Ve Boşanmış Kişilerin Evlilik Uyumunu Ve Cinsiyetçilik Açısından Karşılaştırılması (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Güngörmüş-Özkardeş, O. (2015). Evlilik ve Çocuk. Yavuzer, H. (Ed) içinde, Evlilik Okulu (s. 125-148) İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hortaçsu, N. (2003). İnsan İlişkileri. Ankara: İmge Kitabevi.
- Howard, M. C. (1989). *Contemporary Cultural Anthropology*. USA: Harper Collins Publisher.
- Kahveci, G., A., (2016). Evli Çiftlerde Evlilik Uyumunu, Evlilik Çatışma Biçimi ve Depresyon Düzeylerinin Değerlendirilmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kalmijn, M., De, Graaf, P. M., Poortman, A.R. (2004). Interactions Between Cultural And Economic Determinants Of Divorce In The Netherlands. *Journal of Marriage and Family*, 66, 75-89.
- Kaplan, K., (2016). Evli Bireylerde Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumların, Evlilik Doyumuna Ve Psikolojik İyi Oluş Durumuna Etkisinin İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karney, B., R., Bradbury, T., N., (1995). The Longitudinal Course Of Marital Quality And Stability: A Review Of Theory, Methods And Research. *Psychological Bulletin*, 118, 3-34.
- Kublay, D. (2013). Evlilik Uyumunu: Değer Tercihleri ve Öznel Mutluluk Açısından İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Levinson, D. J., & Levinson, J. D. (1996). *The seasons of a woman's life*. New York.

- Locke, H. J., & Wallace, K. M. (1959). Short marital-adjustment and prediction tests: Their reliability and validity. *Marriage and family living*, 21(3), 251-255
- Mavili, A. (2015). *Ben ve Ailem*. Konya: Atlas Akademi.
- Mickelson, K. D., Claffey, S.T., Williams, S. L. (2006). The moderating role of gender and gender role attitudes on the link between spousal support and marital quality. *Sex Roles*, (55), 73-82.
- Ödemiş H, 2008. İlköğretim öğretmenlerinin iş tatminleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öngen, B., Aytaç, S. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları Ve Yaşam Değerleri İlişkisi. *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, 48, 1-18.
- Özaydınlık, Ş. (2014). Evli Çiftlerin Evlilik Uyumu İle Kişilik Özellikleri Ve Romantik İlişkilerindeki Sosyal İlginin İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özmen Süataç, A. (2010). Evlilik Uyumunun Kişilerarası Tarz ve Öfke Açısından İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Öztekin, Ö, E. (2012). Eş Seçiminde Ve Evlilik Uyumunda Bağlanmanın Rolü. Solmuş T (Ed.), *Bağlanma, Evlilik Ve Aile Psikolojisi*. (ss. 319-326) içinde. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Özüğurlu, K. (1999). *Karı Koca İlişkilerinden Doğan Sorunlar*, İstanbul, Remzi Kitabevi.
- Rogers, S.,J., DeBoer, D.,D. (2001). Changes In Wives' Income: Effects On Marital Happiness, Psychological Well-Being, And The Risk Of Divorce. *Journal of Marriage and Family*, 63, pp. 458-72.
- Rollins, B,C, Feldman, H (1970). Marital Satisfaction Over The Family Life Cycle. *Journal of Marriage and Family*, 32, pp. 20-28.
- Santrock, J,W, (2014). Yaşam Boyu Gelişim. Yüksel, G. (Ed.) *Yaşamboyu Gelişim içinde* (s. 444-471). Ankara: Nobel Akademi.
- Şendil, G., Korkut, Y. (2008). Evli Çiftlerdeki Çift Uyumu Ve Evlilik Çatışmasının Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi, *Psikoloji Çalışmaları*, 28, 15-34.
- Şener, A., Terzioğlu, R. G. (2002). Ailede eşler arasında uyuma etki eden faktörlerin araştırılması, Ankara, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.
- Taştan, N. (1996). *Interpersonal Communication In A Problem Solving Situation* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tucker, M.W., O'Grady, K.E. (1991). Effects Of Physical Attractiveness, Intelligence, Age At Marriage, And Cohabitation On The Perception Of Marital Satisfaction. *The Journal of Social Psychology*, 131, 253-269.
- Tüfekçi Hoşgör, E. (2013). Evli Çiftlerin Öfke İfade Tarzları İle Evlilik Uyumunun İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Tutarel Kışlak, Ş, Çabukça, F. (2002). Empati Ve Demografik Değişkenlerin Evlilik Uyumu İle İlişkisi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 2, 30-45.
- Tutarel Kışlak, Ş. (1999). Evlilikte Uyum Ölçeğinin Güvenilirlik Ve Geçerlilik Çalışması. *3P Dergisi*, 7, 50-57.
- Twenge, J.,M., Campbell, W., K., Foster, C.,A. (2003). Parenthood And Marital Satisfaction: A Meta Analytic Review. *Journal of Marriage And Family*, 65(3),574-83.
- Uşaklı, N. (2010). Evli Bireylerin Evliliğe Uyumunda Karşılaştığı Sorunlar Ve Eğitim İhtiyaçları (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Wilson, G,D. (1982). Feminism And Marital Dissatisfaction. *Personality and Individual Differences*, 3, 345-347.
- Wilson, G.,D., McLaughlin, C. (2002). *Aşk Bilimi*. İstanbul: Çitlenbik Yayınevi.
- Yalçın, H. (2014). Evlilik Uyumu İle Sosyodemografik Özellikler Arasındaki İlişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3, 250-261.
- Yaşın, Dökmen, Z., Tokgöz, Ö. (2002) Cinsiyet, Eğitim, Cinsiyet Rolü ile Evlilik Doyumu, Eşle Algılanan Benzerlik Arasındaki İlişkiler. XII. Ulusal Psikoloji Kongresi, Ankara.
- Yeşiltepe, S.S. (2011). Öğretmenlerin Evlilik Uyumlarının Psikolojik İyi Oluş ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Yeşilyaprak, B. (2005). *Çalışan Anne Ve Çocuk*. İstanbul, Morpa Kültür Yayınları.
- Yıldırım, İ. (1992). Evli Bireylerin Evlilik Uyum Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yıldız, Y. (2012). İlişkiye İlişkin İnançların Evlilik Uyumunu Yordaması (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Yılmazçoban, M. (2011). Evlilikte Çiftleri Etkileyen Unsurlar ve Arkadaşlık İlkeleri. *Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 178-195.
- Yüksel, Ö., Dağ, İ. (2013). Kadınlarda Evlilik Uyumu ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişki: Stresle Baş Etme Biçimleri Ve Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumlarının Aracı Roller. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 26, ss. 181-188.
- Zammichieli, M.E, Gilroy, F.D., Sherman, M.F. (1988). Relation Between Sex-Role Orientation And Marital Satisfaction. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 14, 747-754.
- Zastrow, C, Ashman, K.K. (2014). *İnsan Davranışı ve Sosyal Çevre*. Ankara: Nika Yayınevi.
- Zeyneloğlu, S., Terzioğlu, F. (2011). Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi Ve Psikometrik Özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 409-420.